

Tündérek és kísértetek a palotában

Holló Szilvia Andrea

forrás: FSZEK Budapest Gyűjtemény

Schwindt Károly 12 hónap Pesten című képes kalendáriumában a Redoute bálterme díszítette a februári lapot

Egyszer volt, hol nem volt a pesti Duna-parton egy csodaszép városi táncterem, amelyet a köznyelv csak úgy emlegetett: a Tündérpalota. Hivatalos nevén ez volt a Redoute. Pollack Mihály tervei alapján épült, 1833-ban adták át a nagyközönségnek. Tizenhat év múlva, a szabadságharc alatt a budai Várat védő osztrákok ágyútüzében homlokzata beomlott. A pestiek mentették, ami menthető, a díszterem egyik csillárja ekkor

került a terézvárosi plébániatemplomba. Ám nem csak ez maradt a Redoute-ból az utókorra: 1972-ben megtalálták a korabeli pénzérméket és magyar-latin nyelvű ólomlemez rejtő alapkövét.

Az alapokig visszabontott épület helyén 1865-ben – éppen most, idén januárban százötven éve – nyitotta meg kapuit a Feszl Frigyes által tervezett utód, a városi vigarda, a későbbi Vigadó, díszlépcsőházának falán

most már egy igazi tündérmesével, Árgyulus királyfi és Tündér Ilona históriájával. A második világháború ezt a monumentális épületet szinte teljesen elpusztította. 1980-ra újjáépítették, majd 2004 és 2014 között a fénykort idéző állapotban rekonstruálták. A lenyűgöző látvány szinte nyomtalanul elfedi a Vigadó tragédiáját. És nem könnyű szét-szalazni, mi maradt meg, mi újult meg, mi veszett el örökre fénykora díszreiből.

A legutóbbi felújításkor megtalálták az étterem eredeti öntöttvas oszlopfőit

fotó: Török Máté

Az új kiállítótereket oszlopok őrzik

fotó: Harris László

fotó: Hingyi Gábor

A díszlépcsőház a mives kandelábrekkel

Nézzük végig a házat. Időutazásra invitálom az olvasót. A földszint a vendéglátás színtere volt másfél százada s aztán sok-sok évtizeden át. Északon étteremmel, délen (a mai galéria helyén) kávéházzal. A Vigadó restaurant eredeti öntöttvas oszlopai közül néhány a legutóbbi felújítás került elő. E váratlan lelet szolgált mintául az újonnan kialakított szintek és az új hátsó lépcsőházak oszlopaihoz.

Az egykori kávéház festetlen kőoszlopai ellenben arra emlékeztetnek, hogy a háború után ezeket vasbetonköpennyel burkolták, és a termet, éppen a faragott oszlopfők alatt, betonfödémrel félbevágták.

A díszlépcsőház fényárban úszik, ám – akárcsak a díszteremben – a most itt függő kandelábrek és csillárok rekonstrukciók. Igaz, Feszli eredeti tervrajzai és archív fotók segítségével készítették el őket.

Than Mór és Lotz Károly falképei az idén átadott felújított palotában olyannyira élette-

A díszterem a felújítás végéhez közeledve

fotó: Török Máté

„Feszli Frigyes eredeti terve alapján”

fotó: Török Máté

liek, hogy felmerül a gyanú, talán ezek sem eredetiek. Szerencsére – bár a háború a lépcsőházat sem kímélte – a restaurátorok több éven át tartó heroikus munkájának eredménye a lenyűgöző látvány. A lépcsőház természetes megvilágítása azonban megszűnt, az oldalfolyosó ablakait az udvarok beépítése után festéssel imitálták, jóllehet az eredeti ablakkereteket a falban megtalálták. Az üvegtető (opeion) fölé emeleteket húztak, így az onnan áradó fény is a rejtett világításnak köszönhető.

A díszterem méretei megdöbbenőek, a színek szemet gyönyörködtetőek. Ki gondolná, hogy itt szinte minden rekonstrukció? A mennyezet a második világháborúban leszakadt, a tartó vasgerendák elgörbültek. Az első újjáépítéskor nem az eredeti magasságba tették vissza a zárófödémeket, hanem öt méterrel lejjebb készítették egy prizmás égővel teletűzdelt álmennezetet. Most ismét a régihez közelít a belmagasság, csak a

különféle technikai elemeknek kellett némi helyet hagyni.

A függőlegesen mozgatható csillárok rekonstrukciója szépen sikerült, és a mennyezet kifestése is a múltat idézi. A címereket könnyen pótolhatták (középen Magyarország, a négy sarokban Erdély, Horvátország, Szlavónia, Dalmácia), de a Than Mór által megfestett négy folyóallegória (Duna, Tisza, Dráva, Száva) helyét, megfelelő források hiányában, geometrikus mintával töltötték ki. Az 1885 után felhelyezett szobrok másolatai sem kerülhettek vissza a talapzatokra. A főváros képzőművészeti bizottsága négy táncoló nőalak megmintázására kérte fel a művészeket (*Stróbl Alajos, Bezerédi Gyula, Füredi Richárd*). A gipszből készült, közel kétféle méteres alkotások (Csárdás, Menüett, Fandangó, Polonéz) azonban a háborúban megsemmisültek, s mivel nem volt mindről fénykép vagy leírás, négy honfoglaló vezér vette át a hölgyek helyét. Ezek is másolatok,

A díszlépcsőház frízében Tündér Ilona és Árgyelus királyfi története kelt életre

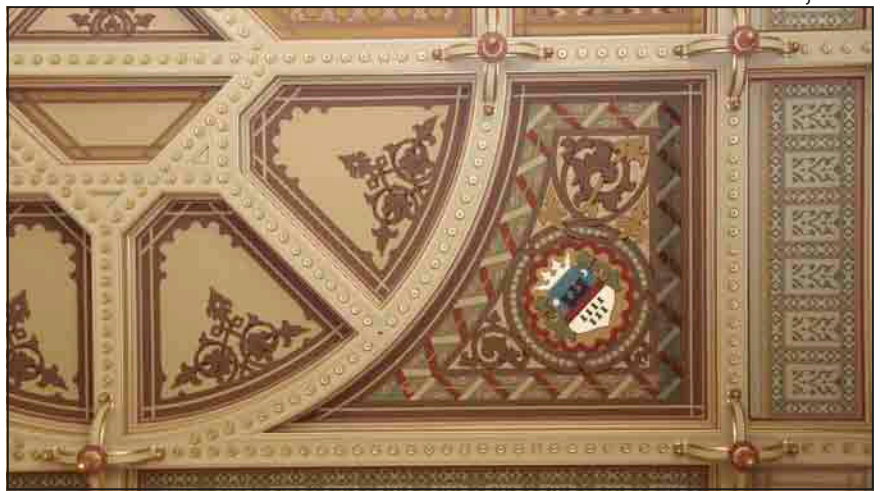
fotó: Török Máté

eredetijükre egy pesti bérházban, az Arany János utca 16. lépcsőházában bukkantak rá.

A déli, úgynevezett kisterem fölé az újjáépítéskor vasbeton födémeket húztak, a belmagasságot megkezelték. Az architektúra megváltoztatása után az oszlopok talapzatain álló négy magyar művészt ábrázoló szobor (*Tinódi Lantos Sebestyén, Bihari János, Lendvay Márton, Füredi Mihály*) rekonstrukciójával hely hiányában nem foglalkoztak. Északon, az egykori Csemegetárban nem szobrok váltak a háborús pusztítás áldozatává, hanem Than Mór és *Wagner Sándor* nagyméretű falképei (Attila lakomája és a Holubár cseh vitét legyőző Hunyadi Mátyás története), valamint Lotz Károly játékos puttói. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy Than Mór olajban is megfestette a képet, ezt a Magyar Művészeti Akadémia őrzi.

A karzatra eredetileg a Deák Ferenc utca felől lehetett feljutni, de az a lépcsőház elpusztult, a Csemegetár mellől induló lépcsőt pedig a felújításkor elbontották. A pincérek szolgálati csigalépcsőn közlekedtek. Rá is bukkantak egy ilyen, befalazott lépcsőre, sajnos, ez továbbra is rejtett érték maradt.

Ha a páholyból kilépünk a panorámafolyosóra és letekintünk a Vigadó térre, már nem látjuk az egykor a kávéházhoz tartozó Hangli

fotó: Török Máté

A díszterem mennyezetén Erdély címerét is rekonstruálták

kioszkot, ami az ostromnak esett áldozatául. Ellenben visszakerült a parkba *Senyei Károly* kútszobra, az *Úrgeöntő* gyerekek, amelyet a háború után a Dagály strandra száműztek, hogy törülköző-akasztóként szolgálja tovább a dolgozó népet. S ha már a fürdőknél tartunk. *Zichy Jenő* műgyűjtő, aki több alkalommal kölcsönözte múzeuma tárgyait a bálszervezőknek, egy *Huszár Adolf* szobrot rendelt és ajándékozott a fővárosnak. Vénusz és Ámor párosát azonban szemérmességéből nem merték a Vigadóban felállítani, ezért

került a Gellért fürdőbe, ahol nem okozott gondot a meztelenség.

Az eredeti berendezést Feszly Frigyes tervei alapján gyártották le, de a használatban ezek hamar tönkrementek, a rozszant székek egy részét ingyen átadták a budapesti önkéntes mentőegyesületnek. Ki tudja, lappanganak-e még valahol ezek vagy éppen más tárgyak a városban a Vigadó fénykorából? ●

a képek forrása:

Magyar Művészeti Akadémia

Than Mór: Attila lakomája. A Csemegetár falképén sokat vitáztak, hiányolva a kompozícióból a szép hölgyeket

fotó: Takács István